

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Het Leven Der HH. Maeghden Die Van Christvs tijden tot dese eeuwe Inden Salighen Staet Der Svyverheydt inde Wereldt gheleeft hebben

Rosweyde, Heribert

T'Antwerpen, 1626

11. Aug. Het leven vande H. Susanna, Maghet ende martelaersse. an. 295.

urn:nbn:de:hbz:466:1-43129

H E T L E V E N

V A N D E

H. SVSANNA II. AVG.
An. 295.

M A G H E T

ende Martelaerſſe.

DE H. Maghet Susanna is ghebozen binnen vt oude Re-
gisters. Roomen/ ten tijde dat den Keyscr Diocletianus was goubernerende; sy was de dochter vanden H. Gabinus, die maeghschap was vanden Keyscr Diocletianus/ ende broeder vanden Paus Tains: Gabinus haren vader en was niet alleen geleert in de Goddelijcke wetenschap/ maer oock in de Susanna is
seer geleert. wereltſche was hy seer wijs. Hy hadde sijne dochter seer lief: waer-om hy heer van joncks af seer wel leerde/ principalijck in die H. Schriftuere. Hier door is de heylighe Susanna in toe-komende tijden van alle menschen seer ghepresen gheweest; haren naem/ eere/ dencht/ ende wijsheyt was de gansche stad door verspreydt.

Diocletianus dit hoorende/ heeft groote begheerte ghekregen/ om dese Maghet aen Maximianus/ die hy tot sijne sonen gekosen hadde/ vooz sijne huys-En word
ten houw-
lijck versocht
vooz de Keys-
ser Maxi-
mianus. vrouwe te geben; hier toe heeft hy gheroepen synen nebe Claudius/ die oock maeghschap van Susanna was; ende heeft hem beboen met haren vader van het houwelijck te spreken. Hy heeft terstont het bebel van synen Princes vervolght/ ende haren vader Gabinus den wille vanden Keyscr vooz ghehouden; hem gheluck-biedende vanden voozspoet/ die hem toe-ghelkomen was; ende het groot gheluck/ dat hy konde hopen om sijne dochter te houwelijcken; liddende seer vriendelijck/ dat hy dese begheerte vanden Keyscr soude willen vol-brenghen. Gabinus antwoorde en seyde: Ick ben eenen armen man/ ja eenen bedelaer nerghens gheacht: hoe soude het konnen gheschieden/ dat Diocletianus my soude bekiesen vooz sijn maeghschap? Claudius seyde: Zyt ghy dan niet den sone van Maximus/ die maeghschap vanden Keyscr was? Gabinus antwoorde: Ja/ ick ben den selven/

selven/maer nu tee ighdt onweerdigh daer vozen beken-
ende geacht te zyn. Claudius seide: Ick bidde u/ volght
mijnen raedt/ende wilt uwe dochter aen Maximianus
voor eene huys-vrouwve geven. Gabinus seide: Ick sal
met mijnen broeder Caius/ende met mijn dochter Su-
fanna spreken/ende hoorren wat sy van sin zyn, wilt daer
naer wederom tot my komen/ ick sal u als-dan seker
antwoorde gheven.

Claudius is met dese antwoorde terstont seer blijde-
lijck verrocken, maer Gabinus bleef met ancyt ende
broefshepdt beladen om het versoek/ dat Claudius aen
hem dede; waer door hy (zijnde vol ghepeynsen ende
fantassen) terstont ten huysse van synen broeder Caius
is ghegaen; aen wien hy heeft verhaelt/ wat tusschen
hem ende Claudius sijn maeghschap was ghepasseert:
't welck den H. Paus seer heeft mis-haeght; want sijne
begheerte meer was/ dat Susanna sijn nichte soude trou-
wen den Heere ende Coninck der Enghelen/ dan eeni-
gher Keyseren die de doodt onder worpen zyn. Hierom
zyn sy beyde te samen naer de kamer vande H. Maget
ghegaen/ende hebben haer met weenende ooghen ver-
haelt/hoe dat den Keyser Diocletianus hadde gheson-
den Claudium om te handelen van haer met Maxi-
mianus sijnen sone ende erf-ghenaem van 't Keyser-
rijck te houwelijcken: maer dat sy haer wel soude be-
denken/wat haer te doen stont. De H. Maghet andt-
woorde/ ende seide: O mijne vaders, vvaer is nu u ver-
standt ende vvijsheyt? zijt ghy-lieden by avontueren van
uyve sinnen berooft, dat ghy ghehoort gheeft, 't veelck
niet vveerdighen is te bepeynsen, veel min dan te vveroc-
te leggen? en vveet ghy-lieden niet, dat ick Christene
ben? vvaerom leght ghy my sulcks te voren? vvaerom
vvilt ghy my een heydensch vvreet mensch, ende eenen
vyandt vanden vvarachtighen Godt voor eenen man
geven? ghy-lieden hebt den Keyser verstecken, ende voor
geen maeghschap vvillen kennen, om sijne vvreetheyde
vville, die hy tegen de Christenen is ghebruyckende; en
vvilt ghy nu dat ick de huys-vrouwve ben van eenen, die
hy verkosen heeft tot sijnen sone? Ick betrouwve in mij-
nen vvarachighen bruydegom, dat sulcks nimmermeet
en sal gheschieden: maer hope dat desen handel oorlake
sal zyn, dat ick die croone der martelie sal vvinnen. Ghe-
benedijdt moet dan zyn mijnen Godt Iesus; gebenedijt
moet

Dare kloecke
antwoorde

moet hy inder eeuwighydt zijn. Hoe seer ben ick in hem ghehouden, dat hy my niet en heeft vervorpen, maer soo seer heeft bemindt, dat hy my niet alleen voor sijne bruydt en heeft verkosen, maer oock die croone der martelic beloeft? *Dese woorden van Susanna sijn soo door-sijndende gheweest/ dat sy als scherpe pylen het herte van dese twee H. mannen hebben door-schoten; want sy hier door soo ontstelt ende beroert sijn geweest/ dat sy met eene devotie ende soetighepdt bevanghen zijnde/ veel tranen begonsten te storten/ haer hepligh voornemen prissende.*

De H. Maghet heeft haer tot Caius haren oom gekeert/ ende gheseyt: O vader, ghy hebt my bevolen, dat ick mijne Maeghdelijcke reynigheydt soude bewaren, ende dat ick voor mijnen bruydegom soude kiesden den Sone vanden warachtighen Godt: weet dan, dat ick alreede hem mijne belofte hebbe ghedaen, ende voor mijnen bruydegom ghenomen, noch en dencke oock gheen anderen man te trouwen, van wat hoogher staer ofte conditie hy nochtans soude mogen zijn. Caius hoorende de H. Maghet aldus spreken/ is in sy-selven seer verblijdt gheweest: waer door hy terstonts met een groot veruoeghen haer wederom begonst te verstercken in haer hepligh voornemen; haer leerende om dat sy IESVS Christus tot eenen beschermer hadde/ dat sy haer met gheene saecken ter werelt en soude quellen; want hy beloeft heeft/ alle de ghene die voor hem soudent strieden/ cracht ende macht om alle tormenten te wederstaen; ende wijshepdt om den hooberdigen ende weder-spannigen vbandt van Godt beschaemt te maken.

De H. Susanna andtwoorde met weenende ooghen/ ende seide: Ick hope, o heyligh Vader, ende beschermer van mijne ziele, dat ick door de hulpe van uwe gebeden, ende oock door het ghebedt van mijnen Vader Gabinius, sulck een ghewin sal doen, dat mijn herte verandert sal worden in eenen tempel Godts; want de herten der menschen tot sulcke weerdigheyt bequaem zijn; ghelijck S. Paulus is segghende: Ghy-tieden zijt tempelen Godts.

De Heplighe Maghet en hadde noch qualijck haer propooft gheeynt/ oft Claudius die quam daer om antwoorde; den welcke terstont Gabinius ende Caius omhelsende ende kussende/ verwachte eene goede ant-

F ij

woorde

Sy heeft beslofte van reynighepdt ghedaen.

Eene Maghet is eenen tempel Godts.

woorde van hen-lieden; maer alsoo hy sagh/ dat sy sit-sweghen/ ende niet en seyden/ maeghde hy den H. Paus/ oft hy wel wiste d'oorfakke van sijne komste. Den H. Paus seyde: Al waer 't dat hy d'occafie niet en wiste/ dat hy daerom niet en moeste laten van hem te komen besoecken. Claudius antwoorde: Ick weet wel dat u voor desen tijdt bekend is/ dat Dioclerianus is verfoeckende onse Susanna ten houwelijcke voor sijnen sone Maximianus Galerius/ die nu uwe resolutie verwacht; ick van mijnen 't weghen bidde u-lieden vriendelijck/ den Keyser hier in te believen; want hy den machtighsten is van de gansche werelt: ende u en soude gheen beter noch wenschelijcket sake konnen overkomen als dese

Dese twee heylige mannen en wilden terstont hunne sin ende meyninghe niet te kennen geuen; maer wilden eerst met Claudius selfs de H. Maghet hooren spreken/ ende haren sin verstaen. Sy hebben de H. Susanna in huone reghenwoordighedyt doen komen. Claudius nu de Maghet siende/ ende haer willende omhelsen ende kussen/ soo is sy achter waerts ghedeyft/ ende heeft hem by dese maniere aen-ghesproken: O Claudius, zijt vreesker, dat ick nimmermeer en sal toe laten, dat ghy my soo naer by soudt komen; niet om dat ick u voor mijnen vriendt ofte maeghschap niet en wil kennen; maer om dat ghy een Heyden ende onreyn zijt, die den mont hebt besmet met de spijs, die d'afgoden zijn aen-ghedient. Claudius seyde: Wat moet ick dan doen om supber en reyn te zyn? De H. Maget antwoorde: Om de reynigheyt des hertē te verkrijghen soo is't van noode, dat ghy penitētie doet, en dat ghy u inden name des Vaders, des Soons, ende des H. Geests laet doopen. Hy heeft terstont met eene groot e vperigheyt/ niet sonder leetwesen ende tranen/ den H. Paus Caius gebeden/ dat hy hem soude willen het H. Sacrament des Doopsels geuen. Den H. Paus heeft hem/ verbult van blydschap/ met een seer vly aenschijn aengesien/ en seyde: Vertrooft u, mijnen beminden broeder, vertrooft u, keert van u alle vreesē, nademael dat u Godt almachtigh door de hulpe ende gebeden van Susanna verleēt heeft gratie van uwe saligheyt, en daer by het eeuwigh levē: hebt nu dan leedtwesen van uwe sonden, maer meer van die ghy gedaen hebt in't pijnigen en tormenteren vande dienaers Iesv Christi; ende maeckt

Si wens-
ghert den
kuffe van
haer maegh-
schap.

Claudius
wozt bekeert.

maeckt u gereedt om het H. Doopsel t' onfanghen; waer door ghy sult verkrijgen wijsheydt ende verstandt; soo dat u niet en sal gebreken om den Keyser t' antwoorden.

Claudius seide: Kan het Doopsel Christi my het her- te suuveren/ ende repnighen? Caius seide: Ja, als ghy vastelijck in hem zijt gheloovende, ende alle afgoderije verlaet. Middeler-tydt dat Caius noch sprac/ herst de H. Maghet hem te voet ghevallen bitterlijck we- nende ende suchtende: sy badt den H. Paus oosmoede- lijck/ dat hy gheen uyt sel meer nemen en soude; maer dat hy hem terstont soude doopen: Laet ons eerst sien (seide Caius) oft hy oock uyt gantscher herten gelooft. Claudius riep: Ick gheloove: ende ald is ropende is hy neder ter aerden gevallen/ ende heeft sy-selben soo ontfeken ghevonden met de liefde Gods/ dat hy hem terstont was keerende naer Caius/ ende met goe- den wille ende vperighe begheerte hem was eyschende vergiffnisse van alle sijn misdaet. Hy seide: Mijnen Vergiffnisse
van Clau-
dius. Heere, mijnen Godt, vvaerachtigh licht der zielen, hebt doch medeliden met my ellendigh ende sondarigh mensch; vvant ick u, ô Iesv, te seer hebbe vergramt, ick hebbe u oock seer vvederspannigh gheveest; ick hebbe uvve dienaren vervolght, hen pijnen en tormen- ten aen-doende; ick hebbe de staende beeldē, daer noch reden, noch verstandt in en vvas, voor Godt ghe-eert: ick bekenne, dat mijne sonden seer veel ende groot zijn, ja ontallijck: maer nochtans ben ick u vergiffnisse eys- schende, t' vvelck ghy my niet en sult vveygheren: te meer om dat ick van u geen kennisse en hebbe ghehad. Vervult, ô Heere, met uvve gratie mijne droeve ende rouvvighe ziele; op dat mijne kinderen ende mijne huysvrouve mogen kenhen, dat ghy alleen den Saligh- maecker zijt, ende dat sy in u oock moghen ghelooven. Den Heylighen Paus siende sijne wonderlijke vperig- heydt/ daer hy hem nochtans maer eerst en hadde on- derwesen in het Christen geloove/ heeft hem eene sa- lighe penitentie ghestelt/ ende hem naer huys gheson- den/ belovende dat hy hem in korte daghen soude doopen.

Claudius t' huys ghekomen zijnde/ en heeft hem door d'inwendighe blijdschap niet kunnen onthouden; maer verhaelde terstont sijne huys-vrouwe/ al dat hem was over-komen: hy gaf haer te kennen de groote wel-

Y ij

daer/

Claudius
bekeert sijn
huyfghesin.

Daet/ die hem Godt alinachtigh hadde ghedaen door de verdiensten van Susanna sijne nichte. Dreyedigna stont verbaest/ hoorende haren man aldus spreken; sy badt hem seer vrendelich/ dat hy haer soude willen seggen/ wie hem tot het Christen gheloove hadde ghebrocht. Claudius antwoorde: Caius ende Sabinius/maer aldermeest Susanna, die hebben my door hunne ghebeden tot de kennisse van Iesvs Christus, Done banden waerachtighen Godt ghebrocht.

Op dese selve ure is Dreyedigna ten huyse van Sabinius ende Caius gegaen/ op dat hy haer oock tot het Christen ghelouven soude bekeeren. Als nu den Paus haer van verre sach komen/ soo viel hem terstont inden sin/ om wat oorzake dese vrouwe tot hem quam: ende hy heeft terstont Godt ghedanckt. Ondertusschen is de goede vrouwe by den Paus ghekomen/ ende terstont voor sijne voeten op hare knien vallende/ begonst met eene groote debouie/ ende groote eerbiedinghe sijne voeten te kussen; sy badt hem met weenende ooghen/ dat hy haer oock/ met haren man/ ende kinderen op den wegh der saligheydt soude brenghen. Susanna heeft haer schreyen ende kermen gheloooyt/ die terstont sonder verbeyden upt hare kamer met eenen blijden moedt tot haer is ghelooopen/ haer seer minnelich om hessende. Den naer-volgenden nacht is Claudius ter selver plaetse met beyde sijne sonen/ te weten/ Alexander ende Cutia ghekomen/ die hen terstont voor de voeten van Sabinius hebben verootmoedight; bidde/ dat hy hun gheselschap niet en soude verwoyten/ maer dat hy hen soude willen doopen. Caius en heeft sulck-ren vperighe begheerte niet konnen wederstaen; waer-om hy hen alle-gader/ naer de gheloooyte van de Heplighe Kercke/ in het hepligh gheloove Christi heeft doen onderwijssen; ende naer dat hy het water hadde ghewijet/ heeft hen-lieden ghedoopt in den name des Vaders/ des Soons/ ende des Heplighen Gheests; daer heeft hy den Goddelicken dienst ghedaen/ ende hen het hoogh-weerdigh Sacrament ghegheben.

Het huyfghesin van Claudius wordt ghe-doopt.

Desen nieuwen soldaet Christi heeft terstont begonst sijne rijckdommen aen den armen upt te deuylen: want hy nu den rechten wegh hadde ghevonden/ die hy in meerder weerden hiel/ ende veel meer estimeerde

meerde als het tydt yck goedt : hy ygingh selfs de arme
 Christenen besoecken / ende versagh hen-tieden van
 al het ghene dat sy van doene hadden ; hy en heeft
 hem oock niet te goedt ghekent in de ghevanghenisse
 te gaen besoecken de ghevanghenen / die door sijnen
 last ghevanghen waren / de selve los ende vry laten-
 de ; hen oock te voet vallende / ende oodtmoedelijck
 van elck in't besouder verghiffenisse biddende : hier om
 seer wel gheruyst ende te vreden zijnde / heeft hen ghelt /
 kleederen / ende al dat hen-tieden noodtsakelijck was /
 ghegheben.

Maer sommighe daghen heeft Diocletianus ghe-
 braecht naer Claudius / om dat hy hem soude te ken-
 nen gheben / wat hy met Gabinus hadde ghractteert :
 hem wierdt gheandtwoordt / dat hy niet wel te passe en
 was ; waer om hy terstondt sijnen broeder Maximus
 heeft gesonden / om Claudium te besoecken / met last
 oock / om hem te vraghen / hoe de sake stont van sij-
 nen nebe Maximianus. Hy is terstondt daer hen en
 ghegaen ; maer alsoo hy hem vout / teghen sijne me-
 ninghe met een hapyen kleedt ghekleedt / biddende ende
 vastende ; soo is hy heel verbaest gheweest / bevende van
 ancx / ende heeft gheseyt : Wat sie ick / o broeder / seght
 my doch. van waer komt dese uwe droefheyt ende me-
 lancolie ? Weet (seyde hy) dat dit my overkomen is, om
 dat ick (het vvelck ick nu kenne ende wel weet) een
 arm sondarigh mensch ben gheweest : want ick om den
 Keyser te believen, de dienaers van den waerachtighen
 Godt hebbe doen pijnighen, die ick nochtans wel had-
 de behooren alle eere te bewijfen : hoe wel dat ick dit
 onwetens hebbe ghedaen ; het welck een teecken is, dat
 ick niet gheheel onsalich en ben gheweest, noch oock
 soo groote schult daer in en hebbe. Maximus dit ho-
 rende / heeft hier op stil gesweghen ; ende begonst te
 spreken van de groote liefde die hem Diocletianus had-
 de bethoont / om dat hy hem hadde toe bereouwt / ende
 last ghegheben te handelen van het houwelijck tus-
 schen sijnen sone Maximianus / ende de dochter van
 Gabinus. Maerom / seyt hy / en zijt ghy niet wederom
 ghrckeert / den Keyser andtwaerde henzhendz, want
 hy grootelijcks daer naer is verlanghende : Claudius
 andtwoordde : Ick hebbe hier in mijn devout ghedaen,
 soomy oock toestondt ; maer hebbe van den Heere eene

Claudius
 oeyt sijn
 goedt aen de
 behoefte.

Hy vast ende
 bidt met een
 hapyen kleedt.

Door het
ghebedt van
Susanna,
heeft Clau-
dius sine sa-
lichheit ver-
kregen.

sonderlinghe gratie ontfanghen; want ick door het ghebedt van *Susanna* onse nichte den wech der salicheyt hebbe verkregen; met vergiffenisse van alle mijne sonden, Ick bidde u, ô broeder, gaet in den nacht met my ten huysse van *Gabinus*, en aldaer sult ghy sien dat eeuwlich licht, ende daer sult ghy den vvaerachtighen Gode leeren kennen. *Maximus* is te vreden ghewest/ ende sy zyn den toekomende nacht beyde te samen derwaerts gegaen. *Gabinus* is hunne komste ghe waer gheworden/ en is hen in't ghemoet gegaen/ leydende hen-lieden seer blijdelijck in sijn huys: ende terstondt heeft hy met alle de andere *Christene* begonst te bidden/ ende seyde: Mijnen Godt die alle verstroyde saken by een vergadert ende vvel beuvaert, aensiet nu de vvercken van uve handen, ende verlicht die in u gheloove; vwant ghy zijt dat vvaerachtigh ende eeuwlich licht. De andere *Christenen* andtwoordten: Aldus moet het geschieden. *Claudius* die bleef ghedurighlijck ligghen voor de voeten van *Gabinus*/ ende in hiel niet op han de selve niet groote devotie te kussen; waer in dat hem *Maximus* seer verwonderde/ ende stondt sonder spreken oft hy stom hadde gheweest; ten laetsten heeft hy hem vvestout/ ende ghebraeght naer de heylighe *Maghet Susanna*; die sy terstondt hebben gheropen; ende naer dat sy den seggen van haren vader hadde ontfanghen/ heeft hy haer verthoont. *Maximus* haer siende/ verwonderde hem seer in hare groote stilicheydt/ ende oodtmoedigheyt/ ende wierdt weenende.

Susanna stil
ende oodt-
moedigh.

Den heylighen *Paus Caius*/ die daer seer nae by woonde/ heeft verstaen de komste van *Maximus*; den welken terstondt sonder vertoeven (want hy hopte dat de ure van sijne martelie nu ghekomen was) derwaerts is ghegaen; ende is met eene soo groote vvirigheyt in ghegaen/ dat alle die daer in waren sich seer verwonderden. Hy heeft terstondt in de teghenwoordigheyt van alle sijne *Christene* gheloobighe kinderen/ tot den Heere sijn ghebedt ghestort/ segghende met luyder stemmen: Mijnen Godt ende mijnen Vader, die door een uytnemende liefde uven beminden Sone tot ons hebt gheschickt, om dat hy ons, met sijn doot van de eeuwliche doot, daer vvy in gevallen vwaren, soude verlossen; verleent ons nu, ô Heere, sulck eene sterckheyt, dat vvy u heyligh *Christen* gheloove moghen bevaren

Het ghebedt
vanden *Paus*
Caius.

vwaren; alvvaert nochtans soo, dat vvy ons leven door groote tormenten moesten eynden. **De omstaenders** antwoerden ghelijckerhant: Alsoo moet het gheschieden. Als nu het ghebedt volepnt was/ heeft den Paus bevolen/ dat sy neder souden sitten/ ende begonst het hepligh woort Godts te predicken / ende sy hebben seer neerstigh toe-ghelooft. Maer dat nu sijn sermoon was volepndt/ soo heeft hy Maximus seer beleefdelyck gegroet/ berhoonende dat hem sijne kompste seer aengenaem was. Maximus stont oft hy beschaemt hadde geweest in een soo eerlijck gheselschap; ende liet hem voorsaken/ dat hy niet goet ghenoech en was/ om daer onder te komen: waerom hy hem terstont vooz de voeten van Caius heeft geworpen; de selve met groote eerbiedinge kussende/ ende heeft den H. Paus d'oorfak van sijne kompste te kennen ghegeven/ verlanghende te weten sijne rechte meyninge/ aengaende het houwelijck van Susanna. Caius heeft hem gheantwoort/ ende gesepdt: Ghy moet vveten, Maximus, dat *Susanna* onse nichte den eyghen Soon vanden hemelschen Vader heeft verkregen; ende en denckt niet dat sy hem sal verlaten; vvant hy haren schepper, haren Godt, ende haren vvelbeminden is. Maximus seyde: Ist dan soo ghy seght: so en isser niet meer toe te doen/ naer dat dit vanden onsterfflijcken Godt kompt. Den Paus antwoorde: Ist dan alsoo, vvaerom en versoect ghy oock niet by dien vvarachtighen Godt te komen? op dat ghy oock sout moghen vvinnen ende vervverven al dat eeuwigh is; gelijk Godt almachtigh seer overvloedigh ghevvon is te verleenen, al die hem ghetrouwelijck dienen.

Maximus seyde: Ick soude oock seer wel willen het eeuwich leuen vinden/maer nochtans sonder de vrentschap vanden Keyser te verwerpen/ oft sijn gheboden te verachten; principelijck als de selve naer recht ende reden zijn. **De dese woorden** heeft Caius bemerckt/ dat Maximus wat verstandt hadde/ om het H. geloobe te begrijpen; waerom dat hy hem begonst te onderwijsen/ ende seyde/ dat hy niet en behoorde te achten het faueur ofte de gratie van den Keyser te verliessen: vvant hy hem niet en konde geven, dan alleenlijck al dat tijdelijck ende bedervelijck is. Maximus is vooz dese woorden soo verwonnen geweest/ dat hy terstont vooz hem heeft genomen met een blijmoedigh herten in alder maniere Christi-

Susanna is ghetrouwt met den hemelschen

Brudegamm.

Hemelsch faueur gaeft alle faeuur des werelts te hopen.

sten te worden; het welck soo hy Caius te kennen gaf/ is seer verheught gheweest; ende om sijn herte noch veel meer ende vierigher tot de liefde Godts te ontfeken/ heeft hem wederom begunst te vermanen/ ende te segghen: Werckt standvastigh, ó beminden broeder, ende verlaet alle vvereltsche saken, gelijk wy oock hebben gedaen; want de warachtighe rijkdommen, ende de groote glorie der Christenen, is de armoede en pijn wel weerdigh, die sy om de liefde Godts zijn lijdende. Maximus seide: Degt my dan/ wat moet ick doen om saligh te worden; want ick daer toe in als berept ben? Den geluck-saligen herder ende Paus heeft hem bevolen/ dat hy wederom naer hups soude keeren/ ende dat hy vijf daghen soude vasten/ ende dat hy naer den vijftenden dagh wederom by hem soude komen. Maximus is onderdanigh gheweest/ ende is naer hups ghekeert.

Berouw van Maximus. Als hy nu 'hups gekomen was/ heeft hy terstont begunst sijn boozgaende leven te overdencken/ ende sijne sonden te beueen: maer vertroostede sy-selven/ als hy was gedenckende/ dat hy seer haest sijne vrienden/ ende de wel-beminden van sijne ziele Sabinius ende Caius wederom soude sien/ die hy boven alle sijne vrienden was beminneende; soo sterck was alreede sijne liefde tot dese twee HH. mannen ghewassen/ dat hy hem niet te kleyn en achtete hen vooz sijne Heeren te kennen; niet-teghenstaende nochtans het groot prijckel van sijn leven/ dat dooz hen daer konde over-komen.

Als nu den vijftden dagh ghepasseert was/ soo is hy wederom ghekeert/ om te verkrigghen de volkominghe van sijne begheerte. Hy heeft dan terstont neder ter aerden ghevallen vooz den Paus Caius/ ende sprack hem aen in deser manieren: Mijn Heere/ ende Vader/ ick bidde u/ en wilt niet verroeben van mijn oogen te openen/ ende my siende te maken; soo ghy oock niet en hebt ghelaten de dupsternisse van mijnen broeder Claudius te weiden; weet dan/ o Vader/ dat ick seer vierichlijck begheere te worden een dienaar van uwen Godt: thoont my nu dan het waerachtigh licht/ ende helpt my van de dupsternisse der afgoderijge. Caius seide: Is't dat ghy vastelijck in Godt ghelooft, ende alle ydelheyt des werelts ende den duyvel wilt verlaten; soo sal ick u het H. Sacrament des Doopsels gheven; want anders en kan 't niet geschiedē. Maximus antwoorde: Dat hebbe ick

be ick alreede ghedaen; ende mijn verlanghen en is anders niet dan onder de wet Christi te leven. Op dese selfste ure is Gabinius wederom gekomen/ om hem in't Christen geloove te onderwijssen; ende den Paus Caius heeft hem koys daer naer ghedoopt/ ende het ^{Maximus} Sacrament des Nutuers gegeven: waer door hy ^{wordt ghe} soo bierigh in de liefde Godts is gheworden/ dat hy niet ^{doopt.} eenen ooghenblick van henlieden/ noch van hun hups en konde gheschepden; maer dede hy hem komen eenen sekeren Christen/ ghenaeamt Thyaso/ die Caius oock hadde ghedoopt; ende beval hem/ dat hy alle sijne goederen soude verkoopen/ ende den prijs oft weerde van dien den armen Christenen menschen upt-deplen.

Dit en heeft al niet langhe secreet ghebleven: want eer vijftien daghen daer naer isser eenen pluymsrijcker oft woos mensch gheweest/ ghenaeamt Arsitius/ die alle dese saken aen Diocletianus te kenen gaf/ t welck hem seer was mis-hagende: waerom hy hem beval/ dat hy alle neer stighedot soude ghebryucken/ om te weten waer hy aen al dat gheldt quam. Arsitius andtwoorde: Om dieswille dat Maximus Christen is geworden/ soo heeft hy alle sijne middelen allenghskens door eenen sijnen secreten vriendt doen verkoopen/ ende den prijs van dien heeft hy den Christenen/ die uwe vranden/ en oock des Rijcks vranden zyn/ doen upt-deelen/ en alsoo is hy aen alle dat gheldt gheraecht. Diocletianus dit hoorende/ heeft het selve sijne hupsvrouwe Serena te kennen ghegheven; de welke om dat sy oock in't verborghē Christen was/ heeft Godt almachtigh hier voor ^{Serena/ de} seer ghedanckt/ ende is te meer in't hepligh Christen ge- ^{hupsvrouwe} loof versterckt gheweest: sy socht de gramschap van den ^{van Diocle-} Keyser te brycken/ ende sijn herte te vermogwen/ ende ^{tianus/ is} vermaende hem dat hy moeste te vreden zyn; want het ^{hem elck} al van boven quam. Maer den Keyser en heeft hier op ^{Christene.} niet ghelet/ dan bleef in de gramschap verhardt: ende heeft doen roepen eenen wreeden mensch/ genaemt Julius/ tot den welcken hy seyde: Ick hebbe ghesonden eenighe van mijne beste vrienden/ om te handelen met Gabinius mijn maeghschap/ oft hy soude willen sijn dochter Sulanna mijnen sone Maximianus geven voor sijne hupsvrouwe; ende sy zyn/ mijn ghebodt verachtende/ Christen gheworden. Julius andtwoorde: Sy verdien seer wel ghekastijdt te worden; te meer/ om dat

ghy

Verfchepde
martelaren.

ghy haer eene rechbreerdighe saecke/ ende die oock wel
betaemde/ hebt belast; soo dat ghy sonder twyfel en haer
wel behoorde te doen kassijden. Den Keyser heeft hem
bevolen/ dat hy terstondt veel van sijne soldaten soude
vergaderen/ ende gaen ter plaetse daer de Heplighen
vergadert waren/ ende dat hy hen alle-gader soude
vanghen/ uytghenomen den Paus Cayus. Hy ghes-
boodt oock/ dat hy Gabinus ende sijne dochter Su-
sanna in den karccker soude laten: maer dat hy d'ande-
re/ te weten/ Claudius. Prepedigna, sijne huysvrouwe/
Alexander, ende Curia sijne kinderen/ ende Maximus
secretelijck naer de kabeue van Hostia soude leyden; al
waer hy hen soude doen verbranden/ ende hun aschen
in de zee worpen; 't welck soo is ghedaen.

Bruchten
van de H.
Susanna.

Dit waren alle de bruchten der gebeden van Susanna,
ghewonnen door hare verdiensten/ ende groote liefde/
die sy hadde tot hare repnichtept; om de welke sy onder
de voeten tradt ende achtede als vuplichept/ de groot-
heyt ende majestept van 't siomsch rijk.

Maer dat nu ander-half maendt ende thien daghen/
de martelie vande gloziense martelaren gepasseert was;
heeft Diocletianus sijn huysvrouwe Serena bevolen/
dat sy in alder manieren/ met alle schoone woorden
Susanna soude vermoorden ende raden/ dat sy Mari-
mianus tot eenē man soude nemen; waer toe hy beval/
datmen Susanna soude brengen in 't Keyserlijck Paleys/
ende lederen haer aende Keyserinne Serena; waer door
sy wat beroert is gheweest; maer begonst terstont den
hemelschen Broydegom te bidden/ dat de Maget nim-
mermeer van sijne heplighe liefde en soude scheidē.

Susanna wort
door Serena
de huysvrou-
we van Dio-
cletianus
versterckt.

De Keyserinne heeft Susanna seer blijdelijck in haer
kamer gheleydt; maer om dat sy oock in 't verborghen
Christe was/ soo sprack sy met haer in 't secrete/ ende
seyde: Iesus Christus moet uwen verstercker sijn/ o hepl-
lige maghet; opvarende haer selven/ ende verma-
nende haer/ dat sy in haer voornemen soude voort-
gaen ende de wellusten des vlesch soude vermaden/
ende verachten de pdeelheyt des werelts: ende niet vree-
sen de drevgementen vanden Keyser/ noch oock de
doodt/ om Godt eeuwelijck te ghenieten.

De H. Maghet dese woorden hoorende/ loefde ende
danckte Godt almachtich/ ende verblijdde haer secrete
sien/ dat haren Christus oock van soo groote ende mach-
tighe

righe personen was ghe-eert/bekent/ende bemint. Dy waren eenige daghen te gader; somtijds sprekende van de almogentheyt Godis; somtijds Psalmen ende lofsanghen singhende; somwijlen oock biddende; altyds haer offenende in ons H. gheloove. Ondertusschen ist den Keyser ter oozen gekomen/ dat Susanna, om dat sy eene dienst-maghet Iesv Christi was/ niet en hegeerde in 't houwelijck te consenteren. Daerom heeft hy na sommighe daghen de Keyserinne gebrægt/ wat sy met Susanna ghedaen hadde/ ende oft sy Maximianus begheerde te trouwen? sy antwoorde dat sy 't van geenem sinne en was; ende aenghesten Susanna sijnen sone niet en begheerde/ dat hy hem daer mede niet en soude quellen; want datmen Maeghden ghenoech vinden soude/ die soo goet en beter waren dan sy. Hierom beval den Keyser/ dat men Gabinius haren vader wederom in den karcher soude slupten/ ende datmen Susanna met goede getrouwe wacht wederom naer haer vaders huys soude leyden; ende ghebodt dat Maximianus haer aldaer soude vercrachten/om dat hy niet en begheerde/ dat het in sijn eyghen huys soude geschieden.

Verstont hier naer zyn de soldaten vanden Keyser in 't Paleys ghekomen/ter plaetse daer de H. Maghet was: maer de H. Maget versterckt zynde vande Keyserinne Helena/ heeft haer gewillighijck (volgēs 't gebodt vanden Keyser) van dat volck laten leyden naer het huys van haren vader. Sy ghing in een kamer/ende nederballēde ter aerden/badt sy Christus haren Wuydegom met veel tranen ende suchtinghen/ dat hy haer wilde helpen ende by-staen/ om alle haren teghenspoet te wederstaen; ende verlossen van alle besmettinge ende oncuyscheyt die haer soude mogen overkomen. Maximianus beraedde sich hier-en-tusschen/ hoe hy haer best soude kunnen onteeren; ende als nu den nacht ghekomen was/ soo is hy stoutelijck naer haer toe-ghegaen/ om haer te vercrachten. Maer als hy nu seer onbeschaemdelijck inde kamer quam / daer sy Godt al-

Sy wort
betwefen om
vercracht te
worden.

Sy wort
by eenen Engel
ghel bewaert.

Op

Hy gaf 'den Keyser Diocletianus te kennen/die aen eenen sijnen dicthaer ghenoemt Curtiu/sbeval/ dat hy soude gaen ten huysse van Susanna, ende besien oft 't gene dat Maximianus seyde/was een verbeeldinghe/ost een warachtigh visioen. Curtius gingh derwaerts/ende hy quam meer verschickt wederom dan Maximianus. Diocletianus dit hoorde/ verblindt zijnde door gramscHay/ liet hem voorstaen dat het tooverse was. Ende soo hy sagh dat hy met alle sijn neersticheyt niet en boorderde; ende dat Susanna versmaedde het houwelijck van Maximianus/ om dat sy Christene was; als nu den nacht ghepasseert was/ soo stelde hy sijne natureljcke wzeetheyt ende goddeloosheyt te wercke; ende beval aen Macedonius een goddeloos mensch/ dat hy ten huysse van Susanna soude gaen; ende dat hy haer seereteljck de goden soude doen offerhande doen/oft haer dooden. Desen nieuwen dienaar des duyvels heeft met hem ghenomen den Afgodt Jupiter/ om dat sy dien soude aenbidden; ende gheboodt haer; dat sy uyt haer kamer komen soude/ ende den Afgodt sacrificie doen/ oft dat sy haer ghereet soude maken om te sterben. Susanna dit hoorende/ begonst haer Gode almachtigh te bevelen/ ende badt hem seer vierichlijck/ dat hy den Afgodt van haer soude wech weiren/ op dat sy dat leelijck ende afgrijpselijck dinck niet sien en soude. Macedonius bleef ghedurichlijck versoekende/ dat sy den Afgodt soude aenbidden: maer de H. Maghet badt den Heere veel meer als voozen; dat hy den Afgodt soude willen wech nemen: waerom den Afgodt verbween; diemen daer naer op de merckt op der aerden vondt in 't bloet liggen. Dit heeft Macedonius seer ghespeten ende mis-haeght; waerom hy de H. Maghet met de kleederen battende sloegh haer met vuysten ende stoccken. Ten laetsten alsoo hy groote begheerte hadde om haer te dooden/ heeft hy den Keyser de sake te kennen gegeven/ die hier door oock seer verstoort was; ende geboodt terstont dat men haer in haer eyghen huys eerst wel soude slaen/ ende daer naer onthoofden: 't welck den goddeloosen Macedonius terstont heeft volbrocht; ende met dese doodt gaf de supbere Maghet haren gheest aen haren Bruydegom; ende verkreegh dobbele croone/ van Maget ende martelaerisse. Als de devote Keyserinne Serena verstont de gheluckighe

In woort
geslagen ende
onthoofst

highe doodt van Susanna, quam sy snachts in haer huys
 met groote blyfchap: ende sy nam met hare eppen han-
 den 't lichaem ende wout 't selve in schoone ende wel-
 rieckende lakenen ende in kostelycke specerijen/ ende
 begroeft in eene speloncke op 't kerck-hof van Alexan-
 der/ by andere lichamen van Hepligen/ die daer be-
 graben waren: ende sy vergaderde met eenen doeck alle
 't bloet vande H. Maghet/ ende bewaerde dien doeck
 als eenen seer kostelycken schatin een silberen koffer;
 doende daer voozen haer ghebedt dach ende nacht als
 sy konde. Ende den H. Paus Caius dede dickmael
 Messe in 't selve huys/ daer Susanna sijn nichte ghestor-
 ven was/ tot haerder eere.

So wort van
 de Keyserin-
 ne Serenia
 begraven.

HET